

РОЗРОБНИК ПРОГРАМИ:

Сунгурова О. Ю. викладач Коледжу Національного фармацевтичного
університету, спеціаліст без категорії

Обговорено на засіданні циклової комісії спеціальних хімічних
дисциплін

“29” серпня 2013 року, протокол № 1

Схвалено методичною радою

Протокол від 29.08.2013 № 1

Голова методичної ради  (О.В.Гейко)

« 29 » 08 2013 р.

Вступ

Програма навчальної дисципліни "Латинська мова" для студентів складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки молодшого спеціаліста спеціальності 5.12020102 "Аналітичний контроль якості хімічних лікарських сполук" напряму підготовки 6.120201 "Фармація"

Мета та завдання навчальної дисципліни.

Мета навчальної дисципліни «Латинська мова» полягає у формуванні професійних компетенцій молодших спеціалістів, які необхідні для розуміння сучасної фармацевтичної і медичної термінології.

Завдання викладання навчальної дисципліни «Латинська мова» є забезпечення обов'язкового рівня знань основ граматики, які необхідні для оволодіння сучасною фармацевтичною термінологією, основними принципами утворення номенклатурних назв та термінів у хімічній, ботанічній, фармакогностичній, технологічній номенклатурі, а також у клінічній термінології.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен **знати:**

- латинський алфавіт;
- правила читання букв і буквосполучень;
- основи граматики, необхідні для оволодіння фармацевтичною термінологією;
- 600 - 700 слів (з розрахунку 20-30 слів на кожному занятті), що складають фармацевтичні терміни;
- граматичну структуру латинської частини рецепта;
- рецептурні вирази та спеціальні формулювання, що зустрічаються в рецептах;
- 30 – 40 латинських крилатих висловів.

вміти:

- читати й правильно писати фармацевтичні терміни, вписувати латинську частину рецепта;
- перекладати з української мови латинською та з латинської українською фармацевтичні терміни, рецепти (із скороченнями і без скорочень);
- розпізнавати в складі назв лікарських засобів терміноелементи і пояснювати їх значення;
- користуватися сучасною латинською фармацевтичною термінологією.

Сформовані компетенції:

Перелік знань, якими повинен володіти студент після вивчення курсу дисципліни

1. Латинський алфавіт.

2. Правила читання букв та буквосполучень.
3. Основи граматики, які необхідні для оволодіння фармацевтичною термінологією.
4. Алгоритм узгодження прикметників з іменниками.
5. Вживання прикметників 1-ї групи в назвах екстрактів.
6. Спеціальні фармацевтичні вирази.
7. Принципи утворення номенклатурних назв та термінів у хімічній, ботанічній, фармакогностичній номенклатурі, номенклатурі лікарських засобів та клінічній термінології.
8. Лексичний мінімум, що складає основу спеціальної фармацевтичної термінології (близько 600 лексичних одиниць).

Перелік практичних навичок, якими повинен володіти студент після вивчення дисципліни

1. Читати і писати фармацевтичні терміни.
2. Перекладати терміни з узгодженим та неузгодженим означенням.
3. Узгоджувати прикметники 1-ї та 2-ї груп з іменниками.
4. Писати латиною найменування лікарських препаратів, аналізувати їх за складом та пояснювати значення частотних відрізків.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 54 години/

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

Модуль 1 .Фонетика та граматики латинської мови.

Змістовий модуль 1. Фонетика та граматики латинської мови

Конкретні цілі: знати латинський алфавіт, правила вимови голосних, приголосних, дифтонгів, правила наголошення; вивчити правила утворення наказового, умовного та дійсного способів дієслова, вживання умовного способу дієслова в рецептурних виразах; знати граматичні категорії іменника, відмінкові закінчення, алгоритм відмінювання, утворення термінів з неузгодженим означенням; засвоїти граматичні категорії прикметника, дві групи прикметників, родові закінчення, алгоритм узгодження прикметників з іменниками.

Тема 1. Фонетика латинської мови. Наголос

Латинська мова, походження, розвиток. Коротка історична довідка. Внесок латинської та грецької мов у створення медичної та фармацевтичної термінології. Роль латинської мови в світовій культурі, в сучасній медичній та фармацевтичній освіті.

Латинський алфавіт. Класифікація звуків (голосні, приголосні), їх вимова. Дифтонги та диграфи. Буквосполучення приголосних з голосними: ngu, qu, ti. Склад слова. Поділ слів на склади. Довгота і короткість складу в латинській мові. Наголос в латинських словах.

Тема 2 . Система дієслова

Граматичні категорії дієслова: час, особа, число, стан, спосіб.

Інфінітив. Визначення основи теперішнього часу дієслова.

Чотири дієвідміни, їх визначення. Словникова форма дієслова.

Наказовий спосіб. Утворення наказового способу однини та множини.

Дієслівні форми наказового способу, що зустрічаються в рецептурі.

Форми 3-ої особи однини та множини в теперішньому часі дієслова "бути".

Утворення форм 3-ої особи однини та множини теперішнього часу активного та пасивного станів дійсного способу.

Утворення форм 3-ої особи однини та множини пасивного стану умовного способу і вживання його замість наказового способу в рецептурних виразах.

Дієслово *fiō, fieri* (форми 3-ої особи однини та множини умовного способу) та вживання його в рецептурних виразах. Назви лікарських форм латинською мовою.

Рецептурні скорочення дієслівних форм.

Тема 3. Іменник

Іменники I відміни. Неузгоджене означення

Граматичні категорії іменників: рід, число, відмінок.

П'ять відмін іменників і визначення відміни за закінченням родового відмінка однини. Словникова форма іменника.

Перша відміна іменників. Основні ознаки іменників першої відміни, їх рід, словникова форма. Винятки щодо роду іменників першої відміни. Відмінкові закінчення. Алгоритм відмінювання іменників. Вживання іменників першої відміни у називному родовому відмінках однини та множини.

Неузгоджене означення, його переклад українською мовою, вживання неузгодженого означення в назвах настоек, ароматних вод тощо.

Іменники другої відміни

Іменники другої відміни, основна ознака, їх рід. Винятки щодо роду іменників другої відміни. Основа іменників другої відміни. Словникова форма. Відмінкові закінчення іменників другої відміни. Особливості відмінювання іменників середнього роду другої відміни.

Назви препаратів латинською мовою, їх переклад українською мовою.

Тема 4 . Прикметники першої групи.

Граматичні категорії прикметника: рід, число, відмінок, відміна. Дві групи прикметників в латинській мові. Родові закінчення, словникова форма прикметників першої групи.

Узгоджене означення. Алгоритм узгодження прикметників з іменниками. Узгодження прикметників першої групи з іменниками першої та другої відмін.

Тема 5 . Іменники 3-ї відміни

Іменники третьої відміни, основна ознака. Рівноскладові та нерівноскладові іменники. Знаходження основи іменників третьої відміни. Словникова форма іменників третьої відміни.

Характерні закінчення іменників чоловічого роду третьої відміни. Характерні закінчення іменників жіночого роду. Характерні закінчення іменників середнього роду. Найважливіші, винятки із правил про рід іменників третьої відміни. Відмінювання і закінчення в називному та родовому відмінках однини та множини. Особливості відмінювання слів грецького походження на - sis, типу dosis і на -ma типу rhizoma.

Тема 6. Прикметники 3-ої відміни

Прикметники 3-ої відміни. Загальна номенклатура. Родові закінчення прикметників другої групи в родовому відмінку однини. Узгодження прикметників другої групи з іменниками першої, другої та третьої відмін.

Ступені порівняння, прикметників.

Три ступені порівняння прикметників у латинській мові. Утворення вищого й найвищого ступенів порівняння прикметників. Закінчення прикметників вищого й найвищого ступенів порівняння у родовому відмінку однини та множини. Вживання ступенів порівняння прикметників у фармацевтичній термінології.

Ступені порівняння прикметників, утворені від різних основ.

Тема 7 . Іменники IV та V відмін.

Основні ознаки іменників четвертої та п'ятої відмін, їх рід. Словникова форма. Відмінкові закінчення. Відмінювання: закінчення називного та родового відмінків однини та множини. Назви лікарських зборів та особливості прописування їх в рецептах.

Тема 8. Числівники. Прислівники і займенники в рецепті. Сполучники і прийменники.

Кількісні та порядкові латинські числівники від 1 до 10, 100, 1000. Числівники-префікси в хімічній та фармацевтичній термінології.

Прислівники та займенники, що найчастіше вживаються у рецептурі. Прислівники: *statim, cito, ana, quantum, satis, aseptice*, тощо засвоюються як словникові одиниці.

Вирази з займенниками, що вживаються в рецептах: *pro me, per se da tales doses*.

Прийменники, що вимагають знахідного відмінка (*ad, ante, contra, per*).

Прийменники, що вимагають орудного відмінка (*cum, sine, ex, pro*).

Прийменники, що вимагають знахідного чи орудного відмінка в залежності від питання (*in, sub*).

Сполучники, що використовуються в медичній практиці (*et ut seu*).

Змістовий модуль 2. Спеціальна термінологія

Конкретні цілі : вміти прописувати латинську частину рецепта на різні лікарські засоби, читати та перекладати рецепт з латинської мови на українську та навпаки з скороченнями та без скорочень Вивчити найпоширеніші терміноелементи, способи утворення терміна; латинські назви кислот,оксидів, основ; структурні моделі ботанічних назв, латинські назви ботанічних родин рослин.

Тема 9. Рецепт. Структура й форма

Рецепт як документ. Структура й форма рецепта. Латинська частина рецепта. Структура рецептурного рядка. Традиційне написання назв препаратів в родовому відмінку. Позначення кількості препарату у рецепті. Найбільш, уживані рецептурні скорочення в рецепті. Додаткові надписи в рецепті.

Читання та написання рецептів, переклад їх з української мови латинською та навпаки.

Тема 10. Структура фармацевтичного терміна

Назви груп лікарських засобів. Основні греко-латинські словотворчі елементи в найменуваннях лікарських засобів і їх фармакологічне значення.

Термін як спосіб позначення предмета, явища, стану предмета та його властивостей в певній галузі знань. Способи утворення термінів. Словотворчі елементи, що вживаються при створенні медичної та фармацевтичної термінології.

Тема 11. Хімічна номенклатура. Назви найважливіших хімічних елементів. Назви кислот: неорганічних (кисневмісних та без кисневмісних) і органічних, принципи утворення міжнародної латинської номенклатури оксидів, пероксидів, гідроксидів, закисів.

Тема 12. Ботанічна та фармакогностична термінологія.

Загальні відомості з ботанічної номенклатури. Граматичні моделі ботанічних назв. Назви лікарської рослинної сировини. Назви ботанічних родин. Назви алкалоїдів та глікозидів.

4. Форма підсумкового контролю успішності навчання: залік

5. Засоби діагностики успішності навчання: тестування, практичні домашні завдання, контрольні роботи, індивідуальні домашні завдання

3. Рекомендована література

Література

Основна: 1. Світлична Є.І., Толлок І.О. Латинська мова: Підручник.-Харків: Майдан, 1998.-368 с.

2. Світлична Є.І., І.О. Толлок Латинська мова: Підруч. для студ. вищ. навч. закладів –Х.: Вид-во НФаУ: Золоті сторінки, 2004.-404с.

3. Козовик І.Я., Шипайло Л.Д. Латинська мова –Київ, Вища школа, 1993-248.

Додаткова:

1. Чернявський М.Н. Латинский язык и основы фармацевтической терминологии.-М.: Медицина, 1984, 320с.

2. Світлична Є.І., Толлок І.О. Studemus Latinam. Вивчаємо латину (Навч. посібник).-Х., 1999.-88с.